

**2010 წლის 30 მაისის ადგილობრივი თვითმართველობის
წარმომადგენლობითი ორგანოს –საკრებულოს, საქართველოს
დედაქალაქის – ქ. თბილისის მერიისა და საქართველოს
პარლამენტის შუალედური არჩევნების**

მ ო ნ ო ტ ო რ ო ნ ბ ო

ადამიანის უფლებათა ცენტრი “ფონდ ღია საზოგადოება საქართველოს” ფინანსური მხარდაჭერით ახორციელებს პროექტს “სამართლიანი არჩევნების ხელშეწყობა სამეგრელო ზემო-სვანეთსა და კახეთის რეგიონში”.

აღნიშნული პროექტის ფარგლებში, ადამიანის უფლებათა ცენტრის მონიტორები 2010 წლის 30 მაისს ადგილობრივი თვითმართველობის არჩევნების პროცესის მიმდინარეობის აკვირდებოდნენ **სამეგრელოს** (ნაკლიის, განმუხურის, კოკი-ხურჩას, ორსანტიას, კახათის, ქვემო კახათის, შამგონას, რუხის, ჩხორია-ტყაიას, ფახულანის, ჯვრის, წალენჯიხის, ზუგდიდის, სენაკის, ხობისა და ფოთის საარჩევნო უბნებში) **ზემო-სვანეთისა** (მესტიის, ლემსიასა და სოლის საარჩევნო უბნებში და საოლქო საარჩევნო კომისიაში) და **კახეთის** (საგარეჯოს, ახმეტის, თელავის, გურჯაანის, ლაგოდეხის, დედოფლისწყაროს, ყვარელისა და სიღნაღის საარჩევნო უბნებში) რეგიონში.

არჩევნების პროცესის დაკვირვება და გაშუქება განახორციელეს ადამიანის უფლებათა ცენტრის (**გორის, ბათუმის, ზუგდიდისა და ლაგოდეხის**) რეგიონალურმა კოორდინატორებმა და ამავე ცენტრის ვებ პორტალის (**ზესტაფონის, ქუთაისის, ხონი-სამტრედიის, გურიისა და რუსთავის**) კორესპონდენტებმა.

2010 წლის 30 მაისს გამართულ არჩევნებზე დაკვირვებისას გამოვლენილ იქნა მთელი რიგი კანონდარღვევები, როგორც არის:

1. **საშუბნო საარჩევნო კომისიებში საარჩევნო ინვენტარის უხარისხო და არასაკმარისი რაოდენობა:**

- **ფარული კენჭისყრის კაბინების სიმცირე** (განმუხურის №38-ე, ზუგდიდის №101-ე საარჩევნო უბნები) ასევე, აღსანიშნავია ფარული კენჭისყრის

კაბინების მოლიანობის დარღვევა, რაც გამჭვირვალეს ხდიდა ამომრჩევლის არჩევანს (კაზეთის ქალურის №1-ე, ზესტააფონის პირველი სვირის №26-ე საარჩევნო უბნები) რაც საქართველოს საარჩევნო კოდექსის 49-ე მუხლის მე-6 ნაწილის „ა“ ქვეპუნქტის დარღვევას წარმოადგენს.

- **მარკირების შესამოწმებელი სპეციალური აპარატების გაუმართავი მუშაობა** – რომელსაც მასიური, სისტემატური, სახე ჰონდა და რომელიც კენჭისყრის პროცესის ხშირ შეფერხებას იწვევდა (ზუგდიდის №101-ე, ზუგდიდის №52-ე კახათის №50-ე, კახათის №49-ე, კახათის №92-ე, რუხის №64-ე, საგარეჯო ყარაჯალის №39-ე, თულარის 48-ე, ზესტააფონის პირველი სვირის №26-ე, ფოთის №30-ე, ფოთის №10-ე, ფოთის №28-ე, მარნეულის №5-ე, საარჩევნო უბანი, საგარეჯო დუზარმას №40-ე საარჩევნო უბნები) რაც წარმოადგენს საქართველოს საარჩევნო კოდექსის 52-ე მუხლის მე-3 ნაწილის “ე,ა” ქვეპუნქტის, 56-ე მუხლის მე-2 ნაწილისა და 58-ე მუხლის მე-2 ნაწილის “ა” ქვეპუნქტის დარღვევას.
- **საარჩევნო დოკუმენტაციის არქონა** – თვალსაჩინო ადგილას არ იქნა გამოკრული ამომრჩეველთა ერთიანი და სპეციალური სიები, საარჩევნო ბიულეტენის შევსების წესი, საარჩევნო სუბიექტთა სიის, საარჩევნო უბნის საზღვრებისა და საარჩევნო ბიულეტენების შევსების შესახებ ინსტრუქციები (კარდენახის №33 უბანი, ალვანის №7, ყარაჯალას №39, ანაკლიის №32, კახათის №50, ზუგდიდის №101-ე, საგარეჯოს №46, სენაკის №13 საარჩევნო უბნები) რაც არღვევს საქართველოს საარჩევნო კოდექსის 49-ე მუხლის მე-6 ნაწილის „დ“ ქვეპუნქტის მოთხოვნებს.

საუბნო საარჩევნო კომისიის თავმჯდომარეთა განცხადებით, საოლქო საარჩევნო კომისიების მიერ სრულად არ იქნა მიწოდებული საარჩევნო ინვენტარი და დოკუმენტაცია, რაც საქართველოს საარჩევნო კოდექსის 49-მუხლის მე-6-ე ნაწილის “ა” და “დ” პუნქტებისა და 56-მუხლის მე-2-ე დამე-3-ე ნაწილის დარღვევა გახლავთ.

2. საქართველოს საარჩევნო კოდექსის მოთხოვნათა დარღვევით მოწყობილი საარჩევნო უბნები:

- კენჭისყრის შენობაში დამოუკიდებელად, სხვადასხვა ადგილას იქნა განთავსებული სარეგისტრაციო მაგიდები, ფარული კენჭისყრის კაბინები და საარჩევნო ყუთები. აღნიშნული კანონდარღვევა (საქართველოს საარჩევნო კოდექსის 49-ე მუხლის მოთხოვნების უგულვებელყოფა)

ფიქსირდებოდა როგორც სამეგრელოს, ასევე, საგარეჯოსა და კახეთის რეგიონში.

3. საუბნო საარჩევნო კომისიის წევრთა მიერ, კანონით მინიჭებულ უფლებამოსილებათა არასწორი და დაუღვევრი ბანხორციელება:

- ხაზგასასმელია, მონიტორინგში აღნიშნული რეგიონების, საუბნო საარჩევნო კომისიის თავმჯდომარეთა უმრავლესობის არაკომპეტენტურობა და საარჩევნო კოდექსით მათთვის მინიჭებულ უფლება-მოვალეობათა განუხორციელებლობა (ზუგდიდის № 67-ე საარჩევნო ოლქის, განმუხურის №38 საარჩევნო უბანი; ზუგდიდის № 67-ე საარჩევნო ოლქის, რუხის 64-ე საარჩევნო უბანი; გურჯანის №12 ოლქის, კარდენახის №33 უბანი; საგარეჯოს რაიონის მე-11 ოლქი; ზემო ლამბალოს 36-ე საარჩევნო უბანი); რაც გამოიხატა საქართველოს საარჩევნო კოდექსის 39-ე მუხლის პირველი ნაწილით დადგენილი უფლებამოსილებების გადაჭარბებით ან მათთვის თავის არიდებით.
- ასევე, საუბნო საარჩევნო კომისიის წევრთა არაკომპეტენტურობა და საქმისადმი დაუდევარი დამოკიდებულება (მაგ: ქობულეთის №29-ე უბანზე კომისიის მამაკაცი წევრები იმყოფებოდნენ ნასვამ მდგომარეობაში; საგარეჯოს №40-ე საარჩევნო უბანზე კომისიის წევრთა საკვების მიღების გამო ფაქტობრივად შეწყდა კენჭისყრის პროცესი; ზუგდიდი განმუხურის №67 საარჩევნო უბანზე კენჭისყრის დასრულებისა და საარჩევნო უბნის დახურვის შემდგომ, კომისიის წევრმა ერთდროულად დაარღვია გადასატანი და ძირითადი საარჩევნო ყუთის მთლიანობა, კონვერტები გადმოყარა და შეურია ერთმანეთს; გორის სოფ. ვარიანის საარჩევნო უბანზე, ხმის დათვლის პროცესში გამოვლინდა სიებში არსებული ამომრჩევლის ხემოწერების ნაკლებობა და საარჩევნო ყუთებში არსებული ბიულეტენების მეტობა. შემაჯამებელ ოქმში დაბალანსებული ინფორმაციის შეტანის გამო, საუბნო საარჩევნო კომისია ადამიანის უფლებათა ცენტრის დამკვირვებელს საჩივრის დაწერის სანაცვლოდ გარიგებას სთავაზობ და სხვა) ზემოაღნიშნული იწვევს საქართველოს საარჩევნო კოდექსის 38-ე მუხლით დადგენილი უფლებამოსილებების გადაჭარბებით ან მათთვის თავის არიდებით, შესაბამის დისციპლინარულ პასუხისმგებლობას ამავე კოდექსის 37¹-ე მუხლის თანხმად.
- საუბნო საარჩევნო კომისიის მდივანთა არაკომპეტენტურობა და მათთვის დაკისრებულ მოვალეობათა შეუსრულებლობა:

- ჩანაწერთა წინგის არასწორი წარმოება ან წარმოების უზუღვებელებობა (ზესტააფონის პირველი სვირის №26-ე, თელავი ყარაჯალას №39-ე საარჩევნო უბნები), რაც იწვევს საქარველოს საარჩევნო კოდექსის 53-ე მუხლის დარღვევას;
- საჩივრებისა და შენიშვნების ჩანაწერთა წიგნში დავიქსირების ხელშეშლა (საგარეჯოს, კახეთისა და ზუგდიდი რეგიონის საარჩევნო უბნები); რაც იწვევს საქართველოს საარჩევნო კოდექსის 53-ე მუხლის მე-9 ნაწილისა და 126²⁹-ე მუხლის მოთხოვნების დადვევას, რაც იწვევს შესაბამისი პირის დაჯარიმებას 500 ლარის ოდენობით.
- საჩივრების რეგისტრაციაში გატარებისა და შესაბამისი ცნობის გაცემის წესის უხეში დარღვევა (საგარეჯოსა და კახეთის რეგიონების საუბნო საარჩევნო კომისიების უმრავლესობა, ზუგდიდის რუხის №64 საარჩევნო უბანი). აღნიშნული საქართველოს საარჩევნო კოდექსის 64-ე მუხლის პირველი ნაწილის დარღვევას წარმოადგენს და 39-ე მუხლის მე-3 ნაწილის „ე“ ქვეკუნქტითა და 126²⁹-ე მუხლით დადვენილ პასუხისმგებლობას, კერძოდ ჯარიმის სახით 500 ლარის გადახდევინებას იწვევს.

4. საარჩევნო უბნის ბახსნიდან, კენჭისყრის პროცეისის დაწყებაამდე ჩასატარებულ პროცედურათა დარღვევა:

- კომისიის წევრთა წილისყრით ფუნქციათა განაწილების უზუღვებელებობა (საგარეჯო ზემო ლამბალოს №36, ლაგოდეხი კაბალის №18) რაც საარჩევნო კოდექსის 52-ე მუხლის მე-3 ნაწილის „გ“ ქვეკუნქტის“ დარღვევა;
- წილისყრით გამოვლენილ ფუნქციათა ხშირი და ჩანაწერთა წიგნში დავუფიქსირებელი ცვლა_(ზუგდიდი, განმუხურის №38, ზესტააფონის პირველი სვირის №26, ფოთის №24, ფოთის №4, ქობულეთის №29) რაც საარჩევნო კოდექსის 52-ე მუხლის მე-3 ნაწილის „ხ“ ქვეკუნქტის დარღვევაა.
- კენჭისყრის დღეს საარჩევნო უბანზე სამკერდე ნიშნისა და უბანზე ყოფნის უფლების არმქონე პირთა არსებობა_(ზუგდიდი, განმუხურის №38, ზუგდიდის №64, ზესტააფონი, მეორე სვირის №24, ზესტააფონის №9 საარჩევნო უბანი საგარეჯო ზემო ლამბალოს №36, ინგირი №94, შამგონას №67) რაც საქართველოს საარჩევნო კოდექსის 67-ე მუხლის მე-2 ნაწილის,

ასევე ამავე კოდექსის 39-ე მუხლის პირველი ნაწილის „ზ“ ქვეპუნქტისა და 30-ე მუხლის მე-4 ნაწილის „ბ“ ქვეპუნქტის დარღვევას.

5. კენჭისყრის პროცედურული დარღვევები:

- მარკირების არაჯეროვანი შემოწმება (ზუგდიდის №101-ე, ზუგდიდის №52-ე კახათის №50-ე, კახათის №49-ე, კახათის №92-ე, რუხის №64-ე, საგარეჯო ყარაჯალის №39-ე, თულარის 48-ე, ზესტააფონის პირველი სვირის №26-ე, ფოთის №30-ე, ფოთის №10-ე, ფოთის №28-ე, მარნეულის №5-ე, საგარეჯოს დუზარმას №40-ე საარჩევნო უბნები), რითაც დაირღვა საქართველოს საარჩევნო კოდექსის 56-ე მუხლის პირველი და მეორე ნაწილების მოთხოვნები.
- მარკირების პროცესის უგულვებელყოფა (გურჯაანი, კარდანახის №33-ე, ფოთის №24-ე, ფოთის №5-ე, საგარეჯო დუზარმას №40-ე საარჩევნო უბნები). რაც წარმოადგენს საქართველოს საარჩევნო კოდექსის 52-ე მუხლის მე-3 ნაწილის „ე.ა“ ქვეპუნქტის, 56-ე მუხლის მე-2 ნაწილისა და 58-ე მუხლის მე-2 ნაწილის „ა“ ქვეპუნქტის დარღვევას.
- საარჩევნო ყუთის ლუქების არასწორი გამოყენება (მესტიის №1 საარჩევნო უბანი), რითაც დაირღვა საქართველოს საარჩევნო კოდექსის მე-3 მუხლის „ჩ2“ ქვეპუნქტი, 52-ე მუხლის მე-6 ნაწილის „გ“ ქვეპუნქტი, 58-ე მუხლის მე-2 ნაწილის „თ“ ქვეპუნქტი და 59-ე მუხლის მე-11 ნაწილი.
- ფარული კენჭისყრის კაბინაში შესულ ამომრჩეველთა დახმარება (ზუგდიდი, განმუხურის №38-ე საარჩევნო უბანი,) საქართველოს საარჩევნო კოდექსის 58-ე მუხლის მე-3 ნაწილის ჩამონათვალის დარღვევით, რაც ამასთანავე იწვევს სისხლისსამართლებრივ პასუხისმგებლობას სისხლის სამართლის კოდექსის 164-ე მუხლის შესაბამისად, კერძოდ ისჯება ჯარიმით, ან გამასწორებელი სამუშაოთი ვადით ერთ წლამდე, ან თავისუფლების აღკვეთით 2 წლამდე ვადით.
- კენჭისყრის კაბინაში, კანონით დადგენილ ერთზე მეტი ამომრჩეველის შესვლა (გურჯაანი, კარდანახის №33-ე, თელავი, ყარაჯალას №39-ე, თალაურის №48-ე, ყარაჯალას №39-ე საარჩევნო უბნები) რაც იწვევს საქართველოს საარჩევნო კოდექსის მე-4 და მე-8 მუხლის პირველი ნაწილის, 58-ე მუხლის მე-2 ნაწილის „დ“ ქვეპუნქტის და ამავე მუხლის მე-3 ნაწილის მოთხოვნათა დარღვევას, რაც ასევე არის

სისხლისსამართლებრივ პასუხისმგებლობის საფუძველი, სისხლის სამართლის კოდექსის 164-ე მუხლის შესაბამისად, კერძოს ისჯება ჯარიმით, ან გამასწორებელი სამუშაოთი ვადით ერთ წლამდე, ან თავისუფლების აღკვეთით 2 წლამდე ვადით.

- ხმის მიცემა ფარული კენჭისყრის კაბინაში შეუსვლელად ან, და კაბინიდან გამოსვლის შემდგომ ბიულეტენების დაუკევაც მდგომარეობაში გამოტანა და ამომრჩევლის ნების ღია დაფიქსირება (ზესტააფონის პირველი სერიის №26, მარნეულის №5, ორსანტიას №59) რაც წარმოადგენს ხმის მიცემის ფარულობის დარღვევას და წარმოადგენს საქართველოს საარჩევნო კოდექსის 58-ე მუხლის მე-2 ნაწილის „დ“ ქვეპუნქტის დარღვევას.
- კანონით დადგენილი დოკუმენტაციის გარეშე ხმის მიცემის პროცესში მონაწილეობა:
 - პირადობის მოწმობის გარეშე ხმის მიცემა (ზუგდიდი, განმუხურის №38-ე, კახათის №50-ე, ფოთის №24-ე, საგარეჯო №46-ე, თალაურის №48-ე) რაც იწვევს საქართველოს საარჩევნო კოდექსის 57-ე მუხლის პირველი ნაწილისა და 58-ე მუხლის მე-2 ნაწილის „გ“ ქვეპუნქტების დარღვევას, ასევე წარმოადგენს სისხლისსამართლებრივ დანაშაულს და ისჯება საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 164²-ე მუხლის შესაბამისად, 2 წლამდე ვადით თავისუფლების აღკვეთით.
 - პირადობის მოწმობის გარეშე ხმის მიცემის მცდელობა (ზესტააფონის პირველი სერიის №26, საგარეჯო №46, ზუგდიდის №52, მარნეულის №5, ფოთის №30, სენაკის №42) რაც იწვევს საქართველოს საარჩევნო კოდექსის 57-ე მუხლის პირველი ნაწილისა და 58-ე მუხლის მე-2 ნაწილის „გ“ ქვეპუნქტების დარღვევას და წარმოადგენს სისხლისსამართლებრივ დანაშაულს და შესაძლებლობის შემთხვევაში უნდა დაისაჯოს საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 19,164²-ე მუხლის შესაბამისად, მათი ერთობლიობით.
 - მართვის მოწმობით ხმის მიცემის მცდელობა (ზუგდიდი კომბინატის №95 საარჩევნო უბანი) საქართველოს საარჩევნო კოდექსის 57-ე მუხლის პირველი ნაწილის დარღვევაა. აღნიშნული ფაქტიც შესაძლებელია გახდეს ზემოთ დასახელებული სისხლის სამართლებრივი პასუხისმგებლობის საფუძველი.
 - დევნილი მოსახლეობის მიერ, დევნილობის დამადასტურებელი მოწმობის გარეშე ხმის მიცემა (ხობის №3-ე, ფოთის № 25-ე საარჩევნო

უბანები) რაც საქართველოს საარჩევნო კოდექსის 57-ე მუხლის პირველი ნაწილისა და 58-ე მუხლის მე-2 ნაწილის „გ“ ქვეპუნქტების დარღვევაა.

- არასრულწლოვანთა ხმის მიცემის პროცესში მონაწილეობა (ზუგდიდის №67-ე საარჩევნო ოლქის, რუხის 64-ე საარჩევნო უბანი, საგარეჯოს ზემო ლამბალოს 36-ე, საგარეჯოს №46 საარჩევნო უბანი, ლაგოდეხის განჯაღას №20 საარჩევნო უბანი) ხმის მიცემის მცდელობა (მარნეულის №3) რაც წარმოადგენს საქართველოს კონსტიტუციის 28-ე მუხლის პირველი პუნქტისა და საქართველოს საარჩევნო კოდექსის მე-5 მუხლის პირველი მუხლის „ა“ ქვეპუნქტის დარღვევას.
- ასევე, აღინიშნებოდა ფაქტები პირადობის მოწმობის ასლით ხმის მიცემის მცდელობებისა (საგარეჯოს №11 საარჩევნო ოლქის №46 უბანი, ხობის №28 საარჩევნო უბანი) რაც იწვევს საქართველოს საარჩევნო კოდექსის 57-ე მუხლის პირველი ნაწილისა და 58-ე მუხლის მე-2 ნაწილის „გ“ ქვეპუნქტების დარღვევას.

- **ზეწოლა დამკვირვებლებზე და მათი საქმიანობის ხელშეშლა** (ზუგდიდის № 67-ე საარჩევნო ოლქის, რუხის 64-ე საარჩევნო უბანი; ზესტაფონის №51 ოლქის ზესტაფონის №48 უბანი; გურჯანის №12 ოლქის, კარდენახის №33 უბანი; თელავის № 17 საარჩევნო ოლქი, 39 ყარაჯაღას საარჩევნო უბანი, ლაგოდეხის №22 ყარაჯაღას, საგარეჯოს ქეშალოს №45 საარჩევნო უბნები) რაც გამოიხატებოდა საქართველოს საარჩევნო კოდექსის 38-ე მუხლის მე-2 ნაწილის „ა“ ქვეპუნქტის, 65-ე მუხლის მე-3 ნაწილის დარღვევითა და 70-ე მუხლის პირველი და მე-3 ნაწილების მოთხოვნათა უგულვებელყოფით, რაც ამავე კანონის 126³⁰-ე მუხლის თანახმად იწვევს შესაბამისი პირის დაჯარიმებას 500 ლარის ოდენობით.
- **ძალოვანი სტრუქტურების არსებობა საარჩევნო უბნებზე და უბნის მიმდებარე ტერიტორიებზე** (კახათის №50 საარჩევნო უბანი; ზუგდიდის № 67-ე საარჩევნო ოლქის, რუხის 64-ე საარჩევნო უბანი; თბილისი, ნაძალადევის მე-9 ოლქის №17 უბანი). ასევე დაფიქსირდა ე.წ. „შენიღბული პოლიციელების“ ყოფნა საარჩევნო უბანზე, (ხობის № 3 საარჩევნო უბანი), რომელთაც მართალია არ ეცვათ პოლიციელის ფორმები, თუმცა უბანზე მყოფი ყველა პირი მას ასეთად იცნობდა. აღნიშნული ხორციელდებოდა საქართველოს საარჩევნო კოდექსის 50-ე მუხლის მე-5 ნაწილის მოთხოვნათა არარსებობის მიუხედავად.

- ამომრჩეველთა დიდი ნაკადის ერთდროულად მოსვლა საარჩევნო უბანზე (საგარეჯო, თულაურის 48-ე, ფოთის №10-ე საარჩევნო უბნები).

- არაუფლებამოსილი პირების კანონის დარღვევით კენჭისყრაში მონაწილეობა:

გორის სოფ. ფხვენისის საარჩევნო უბანზე, თვით დამკვირვებლებიც კი აყალბებდნენ არჩევნებს და რამოდენიმეჯერ ყრიდნენ ბიულეტენებს ყუთში. ბიულეტენების ჩაყრის ფაქტი დაფიქსირდა გორის სოფ. შინდისის საარჩევნო უბანზეც. კენჭისყრის გაყალბების მცდელობა დაფიქსირდა ზუგდიდის ფაიფურის №21 საარჩევნო უბანზე, სადაც უბანზე მყოფი დამკვირვებლები, სხვადასხვა პარტიის წევრები ეცადნენ ხმის მიცემის პროცედურაში მონაწილეობას, მიუხედავად იმისა, რომ ისინი არცერთი სახის სიაში არ იყვნენ დაფიქსირებულნი. ბიულეტენების ჩაყრის ფაქტი დაფიქსირდა ლაგოდეხის ყარაჯალას №22 საარჩევნო უბანზე, სადაც კომისიის წევრის მიერ რამოდენიმეჯერ განხორციელდა ხმის მიცემის პროცედურა (საგარეჯო, ზემო ლამბალოს №36) აღნიშნული წარმოადგენს საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 164²-ე მუხლისა და საქართველოს საარჩევნო კოდექსის მე-5 მუხლის პირველი ნაწილის „ა“ ქვეპუნქტის მოთხოვნათა დარღვევას.

- გადასატანი საარჩევნო ყუთის თანმდევი დარღვევები:

- გადასატანი საარჩევნო ყუთის უბანზე დაბრუნების შემდგომ, სიის დანართში არ აღმოჩნდა არც კომისიის წევრებისა და არც ამომრჩეველების ხელმოწერა (ლაგოდეხის კაბალის №18-ე, ზუგდიდის კახათის №50-ე საარჩევნო უბანი). რაც წარმოადგენს საქართველოს საარჩევნო კოდექსის მე-11 მუხლის მე-3 ნაწილით გათვალისწინებული პროცედურების დარღვევას.

- გადასატანი საარჩევნო ყუთის, საარჩევნო უბანზე დაბრუნების შემდგომ დაულუქავ მდგომარეობაში ყოფნა (ლაგოდეხი ყარაჯალას №22, ზუგდიდი, განმუხურის №38-ე მუხლის საარჩევნო უბნები) რაც წარმოადგენს საქართველოს საარჩევნო კოდექსის 59-ე მუხლის მე-11 ნაწილის მოთხოვნათა დარღვევას.

- გადასატანი საარჩევნო ყუთში არ დაფიქსირდა საკონტროლო ფურცლის არსებობა (ლაგოდეხი კაბალის №19-ე საარჩევნო უბანი) საქართველოს საარჩევნო კოდექსის 52-ე მუხლის მე-10 ნაწილის არსებით მოთხოვნათა დარღვევით.

- სახელისუფლებო პარტიის სასარგებლოდ აგიტაცია ამომრჩეველებზე:

- კენჭისყრის დღეს, საარჩევნო უბნის ჯებირებზე “ერთიანი ნაციონალური მოძრაობის” პლაკატების არსებობა (ქობულეთის №29-ე საარჩევნო უბანი, ზუგდიდი კახეთის №95 უბანი), კენჭისყრის დღეს, საარჩევნო უბანში “ერთიანი ნაციონალური მოძრაობის” სააგიტაციო ჟურნალების არსებობა, რომელიც ჩანაწერთა წიგნის გვერდით იყო განთავსებული (მარნეულის №5-ე საარჩევნო უბანი) რაც ხორციელდებოდა საქართველოს საარჩევნო კოდექსის მე-8 მუხლის მე-2 ნაწილის მოთხოვნათა დარღვევით და საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 162-ე მუხლის შესაბამისად რაც ისჯება ჯარიმით ან გამასწორებელი სამუშაოთი ვადით ერთ წლამდე ან თავისუფლების შეზღუდვით ვადით 2 წლამდე ან თავისუფლების აღკვეთით იმავე ვადით.
- საგარეჯოში, თელავში ეთნიკური უმცირესობებით დასახლებულ უბნებში, კენჭისყრის დღეს, უბანზე მოსულ ამომრჩეველთათვის აგიტაციის გაწევა აზერბაიჯანულ ენაზე. ასევე, ნათესაობრივ, ცოლქმრულ კავშირებსა და ქართული ენის უცოდინრობაზე აპელირებით ამომრჩეველთა ერთმანეთისათვის დახმარების გაწევა, რა დროსაც ასევე, ადგილი ქონდა აგიტაციას, რომლის დროსაც ამომრჩევლები კოლექტიურად ახორციელებდნენ ხმის მიცემის პროცედურას. აგიტაციის ფაქტები დაფიქსირდა გორში, სოფელ ნიქოზის საარჩევნო უბნებზეც და ზესტაფონის პირველი სვირის №26 საარჩევნო უბანზე. აღნიშნული ხორციელდებოდა საქართველოს საარჩევნო კოდექსის მე-8 მუხლის მე-2 ნაწილის მოთხოვნათა დარღვევით და საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 162-ე მუხლის შესაბამისად რაც ისჯება ჯარიმით ან გამასწორებელი სამუშაოთი ვადით ერთ წლამდე ან თავისუფლების შეზღუდვით ვადით 2 წლამდე ან თავისუფლების აღკვეთით იმავე ვადით.
- კენჭისყრის დღეს, საარჩევნო უბნებზე ამომრჩეველთა სამარშუტო ტაქსებით მოყვან. აღნიშნული ფაქტები მასიურად ფიქსირდებოდა როგორც სამეგრელოს, ასევე, საგარეჯოს, კახეთის და გორის რეგიონში. აღნიშნული წარმოადგენს საქართველოს საარჩევნო კოდექსის 73-ე მუხლის მე-10¹ ნაწილისა და საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 162-ე მუხლის შესაბამისის დარღვევას რაც ისჯება ჯარიმით ან გამასწორებელი სამუშაოთი ვადით ერთ წლამდე ან თავისუფლების შეზღუდვით ვადით 2 წლამდე ან თავისუფლების აღკვეთით იმავე ვადით.
- გადამდგარი რწმუნებულებისა და მათი მოვალეობის შემსრულებელთა უშუალო აგიტაცია, რაც გამოიხატებოდა კენჭისყრის დღეს უშუალოდ

საარჩევნო უბნებზე მისვლით, ამომრჩეველთა გადაადგილების უზრუნველყოფით და საარჩევნო პროცესის თვალყურის დევნებით. აღნიშნულს ადგილი ქონდა როგორც კახეთის, სამეგრელოს, გორისა და ზესტაფონის რეგიონში. აღნიშნული ხორციელდებოდა საქართველოს საარჩევნო კოდექსის მე-8 მუხლის მე-2 ნაწილის მოთხოვნათა დარღვევით.

• **სახელისუფლებო პარტიის მხრიდან განხორციელებული ზეწოლა ამომრჩეველებზე:**

- კენჭისყრის დღეს, საარჩევნო უბნების შესასვლელებთან და უბნის მიმდებარე ტერიტორიებზე, ე.წ. “მიკრო კოორდინატორების” მიერ ამომრჩეველთა აღრიცხვისა და ზეწოლის ფაქტები. აღნიშნული ფაქტები ასევე ფიქსირდებოდა როგორც სამეგრელოს ასევე, საგარეჯოსა და კახეთის რეგიონში, რაც ხორციელდებოდა საქართველოს საარჩევნო კოდექსის მე-4 და მე-8 მუხლის მე-2 ნაწილისა და 70-ე მუხლის მე-2 პუნქტის „ბ“ ქვეპუნქტის დარღვევით, რომელიც ამავე კოდექსის 126³¹-ე მუხლის თანახმად იწვევს შესაბამისი პირების დაჯარიმებას 500 ლარის ოდენობით.

7. ამომრჩეველთა სიებით კენჭისყრის გაყალბება:

- ამომრჩეველთა ერთიან სამაგიდო სიაში, იმ ამომრჩეველების ფაქტობრივი ადგილსამყოფელის (იმყოფება საზღვარგარეთ) გრაფის გასწვრივ დაფიქსირდა ამომრჩევლისა და კომისიის წევრთა ხელმოწერები, რაც პირდაპირ მიუთითებდა კენჭისყრის გაყალბებაზე (ლაგოდეხის კაბალის №18-ე, უზუნთალას №21 საარჩევნო უბანი) აღნიშნული წარმოადგენს საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 164³-ე მუხლით პასუხისმგებლობას, რომელიც ამ მუხლის თანახმად ისჯება 2 წლამდე თავისუფლების აღკვეთით.
- ერთიან სიაში არ აღინიშნებოდა სიის დანართში გადაყვანილ ამომრჩეველი ამომრჩეველები, ამიტომ ერთი და იგივე ამომრჩეველები კენჭისყრაში მონაწილეობას იღებდნენ როგორც ერთიანი სიით ასევე, სიის დანართითაც (ზუგდიდის №101-ე საარჩევნო უბანი)(ლაგოდეხი კაბალის №19-ე საარჩევნო უბანი, კახათის №69) რაც წარმოადგენს საქართველოს საარჩევნო კოდექსის მე-11 მუხლის პირველი და მე-3 ნაწილების დარღვევას და იწვევს სისხლისსამართლებრივ პასუხისმგებლობას, სისხლის სამართლის კოდექსის 164³-ე მუხლის თანახმად, კერძოდ თავისუფლების აღკვეთას 2 წლამდე ვადით.

8. ხარვეზები საარჩევნო ყუთის გახსნამდე ჩასატარებელ პროცედურათა, ხმის დათვლის და კენჭისყრის შედეგების შეჯამების პროცედურებთან დაკავშირებით

- ძირითადი და გადასატანი საარჩევნო ყუთის გახსნამდე ჩასატარებელ პროცედურათა დარღვევა:
 - ერთიან და სპეცილაურ სიებში ხელმოწერათა დათვლა და სიების დალუქვა, საქართველოს საარჩევნო კოდექსის მე-60 მუხლის მე-6 ნაწილით დადგენილი წესის დარღვევით;
 - გამოუყენებელი საარჩევნო ბიულეტენების დათვლა და დალუქვა, რაც გათვალისწინებულია საქართველოს საარჩევნო კოდექსის მე-60 მუხლის მე-4 და მე-5 ნაწილით;
 - გაფუჭებული ბიულეტენების დათვლა და დალუქვა, საქართველოს საარჩევნო კოდექსის მე-4 და მე-5 ნაწილებით დადგენილი წესების დარღვევით;
 - წილისყრით მოვლელთა გამოვლენა და აღნიშნული ფუნქციის უმიზეზოდ ცვლა (ზესტაფონის №51 ოლქის, პირველი სვირის №26 უბანი; ლაგოდეხის უზუნთალას №21 საარჩევნო უბანი, ზუგდიდი განმუხურის №38 საარჩევნო უბანი ქ.თბილისში მეშვიდე ოლქის მეორე საარჩევნო უბანი). რაც საქართველოს საარჩევნო კოდექსის მე-60 მუხლის 1-3 ნაწილების დარღვევას წარმოადგენს.

- დათვლილი ბიულეტენების რაოდენობის განსხვავდება შემაჯამებელ ოქმში ჩაწერილი რაოდენობისაგან (ზუგდიდის № 67-ე საარჩევნო ოლქის, რუხის 64-ე საარჩევნო უბანი; ქ.თბილისში მეშვიდე ოლქის მეორე საარჩევნო უბანი), აღნიშნული განხორციელდა საქართველოს საარჩევნო კოდექსის 63-ე მუხლის მოთხოვნათა გაუთვალისწინებლად.

- პროცედურის გამიზნული დაყოვნება (თელავის № 17 საარჩევნო ოლქის, № 39 ყარაჯალის საარჩევნო უბანი).

აღნიშნულ მონიტორინგში დაფქსირებულ დარღვევათა სიმრავლე, უპირობო საფუძველი გახლდათ უმრავლესი საარჩევნო უბნების შედეგების ბათილად ცნობისა და კომისიის წევრთა დისციპლინური პასუხისმგებლობისათვის.

მიუხედავად აღნიშნულისა, 2010 წლის 30 მაისს, ადამიანის უფლებათა ცენტრის მონიტორების მიერ საუბნო და საოლქო საარჩევნო კომისიებში, ჯამში დაწერილ ასამდე საჩივარიდან ათი დაკმაყოფილდა.

- **განმეორებითი კენჭისყრა**

ადამიანის უფლებათა ცენტრი, 2010 წლის 12 ივნისს არჩევნების განმეორებით კენჭისყრას აკვირდებოდა საგარეჯოს რაიონის სოფელ ზემო ლამბალოს №47 საარჩევნო უბანზე. 30 მაისს ჩატარებული არჩევნების შედეგების ბათილობა საქართველოს ცენტრალური საარჩევნო კომისიის მითითებით, საოლქო საარჩევნო კომისამ “ადამიანის უფლებათა ცენტრის” მიერ გადაღებული ვიდეო მასალის საფუძველზე მოახდინა.

განმეორებითი კენჭისყრის პროცესთან დაკავშირებით უნდა აღინიშნოს, რომ კენჭისყრის შენობა კვალავაც კანონდარღვევით იქნა მოწყობილი (ერთ ოთახში განთავსებული გახლდათ სარეგისტრაციო მაგიდები და მეორე ოთახში კენჭისყრის კაბინები), საუბნო საარჩევნო კომისია გახლდათ ახალი შემადგენლობით. კენჭისყრის პროცესის დაწყებიდან, საარჩევნო უბანზე იმყოფებოდნენ საგარეჯოს საოლქო საარჩევნო კომისიის წევრები, რომლებსაც მოგვიანებით ცესკო-ს წარმომადგენელიც შეუერთდა. საარჩევნო უბნის შესასვლელში და მის მიმდებარე ტერიტორიაზე მთელი დღის განმავლობაში იმყოფებოდნენ ზემო ლამბალოს ტერიტორიული ორგანის რწმუნებული და ამავე საარჩევნო უბნის ყოფილი თავმჯდომარე, რომელსაც ხელთ ქონდა საარჩევნო სიები და მოსულ ამომრჩეველს აღნიშნავდა. სოფლის გამგებელი უბანზე მოსულ ყველა ამომრჩეველს ხვდებოდა და აზერბაიჯანულ ენაზე ესაუბრებოდა. განმეორებითი კენჭისყრისათვის არ დარიგებულა ამომრჩევლის ბარათები და არ შექმნილა გადასატანი ყუთისათვის სიის დანართი, რადგან სალოქო საარჩევნო კომისიის თავმჯდომარის განცხადებით, საუბნო საარჩევნო კომისიისათვის განცხადებით არავის მიუმართავს. როგორც 30 მაისს გამართულ არჩევნებზე, ასევე, აღნიშნული კენჭისყრის დროს, იმის გამო რომ ამომრჩეველმა არ იცოდა ქართული ენა, ხმის მიცემა კენჭისყრის კაბინაში შეუსვლელად, ერთი და იგივე ამომრჩევლის დახმარებით ხდებოდა.

აღსანიშნავია, რომ 2010 წლის 12 მაისს, განმეორებით კენჭისყრაზე ამომრჩეველთა აქტივობა ძალიან დაბალი გახლდათ. საარჩევნო სიაში რეგისტრირებული 1363 ამომრჩევლიდან, კენჭისყრაში მონაწილეობა მიიღო 117 ამომრჩეველმა

გარდა ყოველივე ზემოაღნიშნულისა, ადამიანის უფლებათა ცენტრი პროექტის “სამართლიანი არჩევნების ხელშეწყობა სამეგრელო ზემოსვანეთსა და კახეთის რეგიონში” ფარგლებში კვლავაც აგრძელებს საარჩევნო პროცესებთან დაკავშირებულ საქმიანობას, რის გამოც ა/წ 24

ივნისს ცენტრალური საარჩევნო კომისია იხილავს ადამიანის უფლებათა ცენტრის საჩივარს, რომელიც ეხება საგარეჯოს რაიონის ოქლის საქმიანობას და მათი პასუხისმგებლობის საკითხებს.

ადამიანის უფლებათა ცენტრი, მიმდინარე პროექტის ფარგლებში მოამზადებს ვრცელ ანგარიშს, რომელშიც მოცემული იქნება როგორც 2010 წლის წინასაარღვენო პერიოდის მონიტორინგის ანგარიში, ასევე, უშუალოდ 30 მაისს ჩატარებული არჩევნების მონიტორინგის ვრცელი ანგარიში.